

Magdalena Persdotters öden och äventyr

Sid 1

I Hjälmaren finns en ö som heter Vinön. År 1840 bodde på Holmen, Södra Vinö ägor, torparen Per Andersson, född 1806-10-15 (34 år) med hustrun Anna-Stina Ersdotter född 1796-06-23 (44). De hade barnen Folke då 20 år, Lars 15 år, Anna-Christina 11 år, Brita 9 år, Anders 6 år och Eric 3 år.

Per Andersson var son till sockenskomakaren Anders Persson och hans hustru Brita Larsdotter i St Mellösa. Även Per Anderssons farfar Per Bengtsson var skomakare. Om Per Andersson vet vi att han var "döf, mindre vetande". (Det andra kanske en följd av det första?)

Ålderskillnaden mellan makarna med hustrun 10 år äldre måste för denna tid betecknas som anmärkningsvärd och beträffande faderskapet till äldste sonen torde inte Per Andersson vara inblandad. Anna-Stina Ersdotter kan ha varit änka eller ogift med ett par barn och fick godta den döve och mindre vetande Per i brist på annat i den sociala situation hon befann sig i.

När Anna-Stina var 45 år, 1841-12-06 föddes dottern Magdalena Persdotter vilken fortsättningen i huvudsak ska handla om, men första några ord om syskonen.

Brita fick barn vid 26 års ålder år 1857, då hon fortfarande var ogift men gifte sig senare, 1861, med A P Leberg och fick med honom ytterligare två döttrar.

Om Anders Persson född 1834 vet vi egentligen bara att han vid 19 års ålder 1855 blev matros.

Beträffande Eric Persson född 1837 finns bara en sak noterad "högst klen i förståndet".

Magdalena Persdotter föddes alltså 1841 och fick som alla tidigt ut att tjäna som piga. Därmed vet vi att hon 1858, 17 år gammal, tjänade hos Peter Olsson på Södra Vinön, att hon hösten 1860 tagit tjänst hos Per Persson i Viala vilken hon olovligt lämnade i början av 1861. Därefter arbetade hon hos Nils Larsson på Norra Vinön.

Magdalena betecknades senare som svagsint och hennes handlingar talar inte emot detta epitet. Hon stal saker och försvann trots att det vid denna tid måste ha varit otänkbart att gömma sig på landsbygden med den lätthet prästerskapet och ordningsmakten måste ha haft att hålla reda på och hitta efterlysta personer.

Efter att olovligt ha lämnat tjänsten hos Per Persson i Viala började hon alltså som piga hos Nils Larsson på Norra Vinön. Natten mellan söndagen den 24 februari 1861 och måndagen den 25 stal hon hos honom diverse kläder som förvarades på vinden som var olåst. Magdalena försvann med persedlarna men blev givetvis misstänkt efter sitt försvinnande och Nils Larsson med grannen Olof Olsson tog själva upp jakten efter henne och fick senare ersättning för 10 mils åkande för att infånga och överlämna henne till rättsmaskineriet. Hon ställdes inför Askers häradsrätt vid lagtima ting 1861-03-02. Hon erkände stölden och på rättens uppmaning att erkänna om hon begått flera brott framkom att hon tre år tidigare vid tjänst hos Peter Olsson på Södra Vinön tagit en liten näsduk av halvsiden och en bomullshalsduk, att hon av Nils Larsson tagit en båt och rott till Vrak där hennes bror fick hämta den och återställa den till ägaren, att i januari 1861 hade hon tagit Peter Perssons båt och rott till Fiskebo där hennes fader denna gång fick hämta tillbaka långodset, att hon från Per Bengtsson i Viala tagit en klänning och ett förkläde.

Nils Larsson visade vid tinget upp de stulna persedlarna som han återtagit och nämnden värderade dem sålunda: 5 klänningar 20 Rd, 2 koftor 1 Rd, 5 förkläden 2,50 Rd, 1 par strumpor 50 öre, 5 kläden 3 Rd, 2 linnetyg jämte ett snörliv 2 Rd. Tillsammans 29 Rd.

För att utreda de nya brotten som Magdalena Persdotter erkänt uppskötes målet till den 22 mars och länsman Sahlin anbefalldes att skaffa fram prästbevis om Magdalena och inkalla berörda personer, man beslöt att hon skulle förvaras i länshäktet.

Om personen Magdalena Persdotter som nu vid 19 års ålder satt i länshäktet i Örebro vet vi

Magdalena Persdotters öden och äventyr Sid 2

att hon var 152 cm lång, hade platt näsa, ljusbrunt hår och blå ögon, att hon betecknades som svagsint och att hon tydligen inte hade växt färdigt då längden 152 cm är belagd på två ställen men senare är 153,5 cm också belagt på två ställen. Med till häktet hade hon 3 Rd Riksmünt och medförde kofta, klänning, 2 underkjolar, 3 halsdukar, lintygförkläde, strumpor, kängor och vantar.

Den 22 mars blev det ny rannsaking vid urtima ting i Askers häradsrätt för att reda ut alla punkter utom stölden i Viala som skulle handläggas av Oppunda häradsrätt. Det begärda prästbeviset förelades och pastor Morling i Lännäs intygade att Magdalena "äger något försvarlig kristendomskunskap och frejd hittills utan anmärkning".

Nils Larsson framhöll att den stulna båten var hans kyrkbåt och han en söndag tvingades låna en annan båt och för detta ville han ha ersättning.

Petter Persson omtalade att han i mars månad 1860 skulle ta upp utlagda nät och därvid saknade sin båt som var bort i 3-4 dagar och därför ville han ha ersättning.

Olof Olsson som varit Nils Larsson behjälplig vid infångandet av Magdalena var också ombud för Petter Olsson som mist näsduk och halsduk 3 år tidigare men som återfåtts och därför inte hade något krav mot Magdalena härför. Nämnden värderade persedlarna till 2,75 Rd vilket Magdalena accepterade.

På rättens fråga om hon hade något att säga till sitt försvar erkände hon vad som lagts henne till last men framhöll att båtlånen skett endast för att begagna dem som fortskaffningsmedel till de ställen de påträffats och att de inte tillgripits i ond avsikt.

Rätten fann henne skyldig till laga ansvar och bestraffning enligt 1,4 och 19§§ i Kungl. Förordningen av 1855-05-04 men då rannsaking ej kan sk för den erkända stölden i Viala förvisades målet till vederbörlig domstol i Nyköpings län enligt Rättegångsbalken kap 10 §21.

För uppsökande, fasttagandet och överförande till rätten tillerkändes Nils Larsson och Olof Olsson 15 Rd vardera.

Hon återlämnades till fångbevakningen för att återföras till länshäktet och för senare förflyttning till länshäktet i Nyköping vilken utfördes 1861-04-10. Under häktningstiden i Örebro utförde hon något arbete och vid avresan från häktet fick hon förutom de 3 Rd hon hade med sig även kvittera arbetsförtjänst 1 Rd, summa 4 Rd. Vid införandet i Nyköping hade på något sätt beloppet ökat till 4 Rd 15 öre.

29 april fördes Magdalena till Oppunda häradsrätt för rannsaking varvid framkom att när länsman Carl Wohlin skulle undersöka stölden i Viala fanns ingen Per Bengtsson men att Magdalena haft tjänst hos Per Persson och att en av hans pigor, Karin Olsdotter blivit frånstulen en del persedlar som förvarats i ett olåst rum i en olåst kista varför länsman kallat henne i stället för vittnesmål.

Karin Olsdotter berättade att samtidigt som Magdalena avvikit försvann en svart klänning, en klänning med tryck, en yllekjol, ett svart förkläde, två förkläden med tryck, en liten bomullshalsduk, en stor bomullshalsduk, 2 par vita underärmar, ett linnetyg, en kopparkaffepanna och två par bomullstrumpor.

Magdalena erkände tillgreppen utom ett par bomullstrumpor och kaffepannan med vilka hon nekade att ha tagit befattning. Hon meddelade också att persedlarna fanns i hennes kista i föräldrahemmet.

Rätten beslöt att ge länsman i uppdrag att hämta persedlarna för värdering varför Magdalena återfördes till länshäktet i Nyköping och ny rannsaking bestämdes till 22 maj.

I Oppunda häradsrätt dömdes Magdalena Persdotter 1861-05-23 för första resan stöld av gods med ett sammanlagt värde av 45 Rd 25 öre Riksmünt till böter tredubbla beloppet med 135 Rd 75 öre Riksmünt samt åtta månaders straffarbete och för olovligt båtbeagnande böta 10 daler silvermynt med 5 Rd Riksmünt men i saknad av tillgång till böterna i stället

Magdalena Persdotters öden och äventyr

Sid 3

undgå 24 dagars fängelse på vatten och bröd och därefter straffarbetet.

Domen ankom länsfängelset i Nyköping den 1 juni och den 2 juni sattes Magdalena på vatten- och brödstraffet kl 8 em och det var fullgjort den 26 juni. Den 28 juni flyttades hon till Eskilstunas Cellfängelse.

Efter straffarbetets avtjänande flyttade M från Lännäs till Klosters församling, Södermanland 1862-02-08.

Enligt en källa avled Magdalenas mor 1862-01-04 vid 66 års ålder men enligt andra uppgifter levde båda föräldrarna fortfarande i mitten av 1862.

Sedermera uppgav Magdalena att hon bott hos Anders Eriksson, Klosters församling från 1861-10-24 till maj 1862 varefter hon vistats hos föräldrarna på Vinön och en syster i Karlstad. Uppgifterna förefaller felaktig då straffarbetet inte borde ha varit fullgjort förrän i februari 1862.

Den 27 juni 1862 var M på återväg från system i Karlstad till Eskilstuna och passerade Björkhagen, Motala socken där hon såg ett tomt hus tillhörande rättaren Hjalmar Pettersson boende i Kjula., Krigsbergs socken. Genom att bryta upp ett fönster tog hon sig in och tillgrep en schal och ett förkläde senare värderade till 8,50 Rd.

Tydligen blev hon omgående fast och stadsfiskal Örnell skrev 1862-06-29 "förpassning" på den "okända qvinspersonen Maria Wilhelmina Persdotter". Om M uppgivit falskt namn eller gjort ett försök att byta namn kan inte klarläggas men vi anhängandet uppgav hon rätt hemortsadress hos torparen Anders Ersson, Wintertorp, Klosters församling.

I prästbeviset som förelades Aska häradsrätt vid rättegången 1862-07-21 meddelar pastor Lundgren i Klosters församling att M varit skriven hos föräldrarna i Lännäs församling till 1862-02-15. Vidare framgår av beviset att Magdalena inte genomgått "enskild skrift" (nattvardsförberedelse) som "Kongl Kungörelsen av den 4de Maj 1855

föreskrifver". Hon uppsökte dock pastor Lundgren den 6 april 1862 "att undergå samma enskilda skrift och blef då absolverad, hvarefter hon begick Herrens Hel;Nattvard den 13 i samma månad. Efter att i öfrigt klanderfritt hafva uppfört sig i Wintertorp rymde hon därifrån den sistlidne Maj och skall då hafva medtagit en af annan person lånad Schawl".

M dömdes för andra resan stöld till sex dagars vatten och bröd samt två års straffarbete. I Linköpings fångrulla är angivet att hon den 28 juli påbörjat sex dagar vatten och bröd som avslutats 3 augusti och samma dag påbörjat straffet 18 månader 20 dagars straffarbete vilket ju är mindre än den i domen angiven tid. Efter den senare skulle M bli fri i juli 1864 och efter den kortare skulle friheten uppnås i januari 1864.

I varje fall blev friheten tämligen kortvarig då M dömdes 1865-07-26 av Oppunda häradsrätt för tredje resa stöld till fyra års straffarbete och "att i 10 år vara medborgerligt förtroende förlustig". Av okänd anledning flyttades hon 1865-08-24 till Stockholms Norra Straff- och Arbetsfängelse. 1865-10-02 beslöt "Kongl. Styrelsen" att hon skulle förflyttas till Norrköping vilket verkställdes 1865-10-13.

1869-08-17 frigavs M och förpassades till Klosters socken i Nyköpings län.

Fadern Per Andersson hade avlidit 1864-12-24 (julafton) och därmed var M föräldralös. Hon kyrkobokfördes "på socknen" i Klosters församling. 1869 var Magdalena 28 år och hade bakom sig 7 års fängelsevistelser sedan februari 1861.

1871 bor M i Enånger där hon får en son som i födelseboken har bleckslagaren Carl Carlsson som fader men detta har strukits och sonen har fått beteckningen oä.

Magdalenas leverne under den följande tiden har inte kunnat klarläggas men de barn hon får ger en viss bild:

1. Carl Oscar Carlsson *1871-08-26 i Enånger
2. Augusta Carolina Andersson *1878-12-16 i Eskilstuna

Magdalena Persdotters öden och äventyr

Sid 4

3. Johanna Albina Persson *1880-06-06 i Eskilstuna
4. Frans August Nicolaus Andersson *1882-02-09 i Kloster.

Hon bodde alltså i Enånger 1871 och i Eskilstuna 1878-80 och Kloster 1882. 1893-09-05 flyttade hon till Kjula med yngste sonen. 1895-01-23 flyttade de åter till Eskilstuna men åter till Kjula efter endast en vecka 1895-01-29. Sonen flyttade till Helgarö men Magdalenas vidare öden är inte utforskade.

BARNEN

1. Carl Oscar Carlsson *1871-08-26 följde modern till Eskilstuna men 1889-10-26 flyttade han 18 år gammal till Helgarö, åter till Eskilstuna 1890-10-30. Han avled i Eskilstuna Klosters församling 1948-05-25 efterlämnande följande barn:

1A: Astrid Maria Karlsson flyttade 1913-11-06 till Kungsholms församling i Stockholm och gifte sig med Karl Gerhard Johnson (**Karl Gerhard**) *1891-04-14. De flyttade 1914-10-22 till Vasa församling Göteborg och till Johannes, Stockholm 1918-01-22.

De skildes 1920 och hade då dottern:

1Aa Maj-Cathrine Johnson *1914-02-22 i Kungsholm.

Astrid Maria Karlsson med artistnamnet **Mary Johnson** gifte om sig med norrmannen Harald Einar Röd *1897-04-05 och de flyttade 1921-02-05 till Engelbrekt och 1922 till Kristiania. Mary Johnson avlider 15/5 1975 i Stockholm. De fick sonen:

1Ab Egil Einar Röd *1921-09-19 i Engelbrekt

Astrid Maria var aktris och enligt "Om jag inte minns fel" av KG sid 101, vigdes de borgerligt i nov 1913 i Söderhamn. Ev föddes Maj-Catherine i Gävle.

KG Var gift ytterligare två gånger: 1922-30 med Valborg Vendela Ingeborg Geyron och 1930-36 med Anna Dagny Brita Werner.

Även Astrid Maria var gift tre gånger, tredje gången med tysken Rudolf KleinRogge (Dr Mabuses skatt)

1Aa Maj-Catherine Johnson flyttade 1947-02-19 till Brännkyrka och var då gift Gundersen. Hon avled 1964-09-17 och efterlämnade dottern:

1Aaa Ann-Catherine Johnson-Gundersen

2. Augusta Carolina Andersson*1878-12-16 i Eskilstuna död 1952-07-03 var gift två gånger. Andra gången med skräddaren Johan Albert Sundvall och var bosatt i Eskilstuna.

3. Johanna Albina Persson*1880-06-06 i Eskilstuna. Flyttade 14 år gammal till Vadsbro 1894—11-27. Enligt PÅ i Vadsbro flyttade tjänsteflickan Johanna till Lilla Malma församling i Södermanland 1895-10-26 men där finns hon inte inflyttad 1895 eller 1896.

4. Frans August Nicolaus Andersson *1882-02-09 i Klosters församling. Flyttar från modern 1898 till Helgarö och sedan följer flyttningar varje år. 1907-12-24 bor han i Fläckebo församling med hustrun Alma Augusta Söderberg och sonen

4A. August Alvar Andersson. Enligt Fläckebos flyttningslängd utflyttar familjen 1908-02-18 till Haraker men kan inte återfinnas inflyttade i den församlingen 1907, 1908 eller 1909.

1B Karin Margareta Karlsson. *1899-03-03 i Fors. Flyttade till Hedvigs församling i Norrköping 1919-10-21 och tog 1919-04-25 ut lysning med skådespelaren Sigfrid Vilhelm Ljunggren *1892-05-23 i S:t Olai, Norrköping.

Magdalena Persdotters öden och äventyr Sid 5

De vigdes borgerligt 1919-05-17 och fick följande barn:

1Ba Kaj Vilhelm Lunggren *1919-10-15 i Hedvig

1Bb Maud Margareta Ljunggren *1920-09-15 i Hedvig

Familjen flyttade till Solna 1920-10-18

Expressen 1975-05-19

Filmstjärnan Mary Johnson har dött i Stockholm, 80 år gammal. Hon var svensk films första världsstjärna, berömd framför allt för sina "otroligt vackra ögon". Hon gjorde ett 30-tal filmer i Sverige och Tyskland mellan 1913-1930. Åren 1914-1920 var hon gift med den då okända skådespelaren Karl Gerhard Johnson. I sitt tredje äktenskap var hon gift med den tyske skådespelaren Rudolf Klein-Rogge, världsberömd som Dr Mabuse i "Dr Mabuses testamente".

Se meritlistan på:

<http://www.imdb.com/name/nm0425770>